

Matolcsy Miklós Általános Iskola helyi tanterv

Történelem 6. évfolyam

Témakörök

Témakör: Képek és portrék a középkori magyar állam virágkorából

Javasolt óraszám: 12 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok

Témák

Hunyadi Mátyás, a reneszánsz uralkodó

Altémák

Mátyás reneszánsz udvara.

A fekete sereg.

Mondák és történetek Mátyás királyról.

Hunyadi János, a törökverő

Altémák

Hunyadi János, a sokoldalú hadvezér.

A nándorfehérvári diadal.

Magyar királyportrék a 14–15. századból

Altémák

Károly és az aranyforint.

Nagy Lajos, a hódító.

Luxemburgi Zsigmond, a császár.

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

aranyforint, kormányzó, végvár, szekérvár, zsoldos, kilenced

Személyek

I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás

Kronológia

1335 a visegrádi királytalálkozó, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–1490 Mátyás uralkodása

Topográfia

Lengyelország, Oszmán Birodalom, Csehország, Nándorfehérvár.

Fejlesztési feladatok

- A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése.
- A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése.
- Tematikus térkép értelmezése és/vagy térképvázlat készítése Nagy Lajos hódításairól/Hunyadi János hadjáratairól.

Javasolt tevékenységek

A korszak kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése, rendszerezése az egyes uralkodócsaládok szerint.

Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról. Látogatás a visegrádi várban és/vagy királyi palotában.

A Nemzeti Múzeum középkori magyar gyűjteménye néhány darabjának megtekintése és feldolgozása. A nándorfehérvári csata rekonstruálása (ábra, térképvázlat, kép, film, animáció segítségével).

Témakör: Új látóhatárok

Javasolt óraszám: 11 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

gyarmat, manufaktúra, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, reformáció, református, evangélikus, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, vallási türelem, felvilágosodás

Személyek

Kolumbusz Kristóf, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Kopernikusz

Kronológia

1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete

Topográfia

Spanyolország, India, Kína, London, Sárospatak

Témák

Korai kapitalizmus

Altémák

A tőkés gazdálkodás kibontakozása és a polgárosodó életmód.

Az első bankok és tőzsdék.

A manufaktúrák, a világkereskedelem kialakulása.

A vallási megújulás

Altémák

Egyházi reformtörekvések a kora újkorban.

Vallási türelem Erdélyben.

Reformáció és katolikus megújulás.

Az anyanyelvi kultúra és oktatás felvirágzása magyar példák alapján.

Az új világkép kialakulása

Altémák

A középkorit felváltó világkép: a felvilágosodás.

A természettudományok fejlődése: a kopernikuszi fordulat.

A földrajzi felfedezések

Altémák

A világkereskedelem kialakulása.

Gyarmatosítás Amerikában: az őslakosság sorsa, ültetvények és rabszolgák.

A felfedezők útjai.

Fejlesztési feladatok

- A világkereskedelem útvonalainak bemutatása térkép segítségével.
- A reformáció és katolikus megújulás hatásának feltárása az anyanyelvi kultúra és oktatás területén.
- Érvelés a vallási türelem mellett.
- A nagy felfedezők útjainak bemutatása térképen.
- A céhek és a manufaktúrák összehasonlítása.

Javasolt tevékenységek

Táblázat készítése a középkor és az újkor világképének összehasonlításához megadott szempontok alapján.

Információk gyűjtése a magyar reformáció néhány képviselőjéről.

Olyan termékek gyűjtése, amelyek a földrajzi felfedezéseknek köszönhetően kerültek a világkereskedelembé.

Hasonlóságok és különbségek megállapítása a megismert felekezetek templomairól készült fotók alapján.

A saját településen (vagy környékén) található különböző felekezetekhez tartozó templomok megtekintése.

Egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson.

Témakör: Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

Javasolt óraszám: 14 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok

Témák

Bocskai, Bethlen és Zrínyi

Altémák

Bethlen Gábor, Erdély fejedelme.

Buda visszavétele: a török kiűzése.

Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér.

Bocskai István fejedelem, a hajdúk vezére.

A török háborúk hősei

Altémák

A várháborúk hősei (pl. Dobó; Zrínyi, a szigetvári hős).

II. Lajos és a mohácsi csata.

Buda eleste és az ország három részre szakadása.

Mária Terézia

Altémák

A magyar huszárok és a berlini huszárcsíny.

Főúri kastélyok a művelődés szolgálatában (pl. Eszterháza, Gödöllő).

Mária Terézia, a családanya és uralkodó.

Intézkedései Magyarországon.

II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca

Altémák

A szatmári béke: függetlenség helyett megbékélés a birodalommal.

Történetek a Rákóczi-szabadságharc idejéből.

Rákóczi fordultatos életpályája Munkácstól Rodostóig.

Fejlesztési feladatok

- II. Rákóczi Ferenc életútjának és személyiségének bemutatása.
- A mohácsi csata eseményeinek rekonstruálása animációs film és térkép alapján.
- A három részre szakadt ország és a fontosabb török hadjáratok bemutatása tematikus térképen.
- A török- és Habsburg-ellenes harcok hőseiről szóló történetek elbeszélése, irodalmi szövegek felidézése.
- Képek, ábrázolások gyűjtése és azonosítása, filmrészletek értelmezése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.
- A három részre szakadt ország térképének értelmezése.
- Annak a bemutatása, hogy milyen hatással volt a török uralom Magyarország fejlődésére.

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

szultán, janicsár, török hódoltság, kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás

Személyek

I. Szulejmán, II. Lajos, Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia

Kronológia

1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1686 Buda visszafoglalása, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc

Topográfia

Mohács, Eger, Erdélyi Fejedelemség, Pozsony, Bécs

Javasolt tevékenységek

A huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása.

Egy a Rákóczi-szabadságharcot bemutató műalkotás (pl. festmény, népdal, regény) feldolgozása.

Vélemény megfogalmazása, vita a szatmári békéről.

A magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése.

Képek, ábrázolások gyűjtése magyar végvárakról, kiállítás rendezése.

Képek gyűjtése főúri kastélyokról.

Egy játékfilm megnézése és megbeszélése a törökellenes háborúk hőseiről és eseményeiről.

Témakör: Élet a kora újkori Magyarországon

Javasolt óraszám: 8 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok

Fejlesztési feladatok

- A török kori mezővárosok mindennapjainak bemutatása különböző gyűjtött források alapján.
- A 15. századi és a 18. század végi magyarországi etnikai viszonyok összehasonlítása térképen, illetve táblázatban vagy diagramon szereplő adatok segítségével.
- A kora újkori életmód összehasonlítása a maival.

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

nemzetiség, ortodox, barokk

Topográfia

Debrecen, Temesvár

Témák

Élet a török hódoltság kori Magyarországon – egy konkrét település (pl. Debrecen vagy Kecskemét) bemutatásával

Altémák

A török uralom.

A mezőváros élete.

Szarvasmarha-kereskedelem.

Élet a 18. századi Magyarországon – egy konkrét település (pl. Temesvár) bemutatásával

Altémák

Magyarország újranépesülése és újranépesítése.

Népek és vallások együttélése.

A barokk városépítészet.

Javasolt tevékenységek

Egy barokk templom megtekintése a saját településen.

Képek gyűjtése a magyarországi barokk építészetéről.

Térképvázlat rajzolása vagy makett készítése egy mezővárosról.

Prezentáció vagy plakát készítése ősi magyar állatfajtaokról.

A török kori magyar kereskedelem fő irányainak és árucikkeinek nyomon követése tematikus térkép segítségével.

Témakör: Forradalmak kora

Javasolt óraszám: 6 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

ipari forradalom, gyár, szabad verseny, tömegtermelés, munkanélküliség, forradalom, diktatúra

Személyek

James Watt, Edison, Bonaparte Napóleon

Kronológia

1789 a francia forradalom, 1815 a waterlooi csata

Topográfia

Párizs, Habsburg Birodalom, Oroszország, Nagy-Britannia

Témák

Ipari forradalom

Altémák

A gőzgép. Bányászat, gyáripar, vasútépítés.

A textilipar fejlődése.

Gyapotból pamut.

Gyerekek és felnőttek mindennapjai egy iparvárosban.

Társadalmi-politikai forradalom

Altémák

Napóleon a császár és hadvezér.

A forradalmi terror.

A köztársaság kísérlete Franciaországban.

Fejlesztési feladatok

- Vélemény megfogalmazása a technikai fejlődés előnyeiről és hátrányairól.
- A francia forradalom értékelése; pozitívumok és negatívumok azonosítása.
- Napóleon alakjának, történelmi szerepének megítélése különböző források alapján.

Javasolt tevékenységek

Beszélgetés a gyermekmunkáról.

A manufaktúrák és a gyárak működésének összehasonlítása megadott szempontok alapján.

Napóleon oroszországi hadjáratának követése térképen.

Napóleon-ábrázolások gyűjtése.

Témakör: A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

Javasolt óraszám: 15 óra

Ismeretek és fejlesztési feladatok

Témák

történetéből

Altémák

A Függetlenségi nyilatkozat.

Görgei Artúr, a hadvezér.

Történetek a szabadságharc idejéből.

A tavaszi hadjárat.

A fegyverletétel és megtorlás – Arad.

A forradalom

Altémák

A Batthyány-kormány.

A március 15-i események és a 12 pont.

Kossuth Lajos szerepe.

Az áprilisi törvények.

A reformkor

Altémák

A magyar nyelv és a nemzeti kultúra ügye.

A jobbágyfelszabadítás kérdése.

Széchenyi István alkotásai.

A kiegyezés

Altémák

Az Osztrák-Magyar Monarchia megszületése.

A kiegyezés megkötése.

Deák Ferenc szerepe.

Az ellenállás formái.

Képek a szabadságharc

Altémák

Fogalmak és adatok/Lexikák

Fogalmak

országgyűlés, köztelherviselés, jobbágyfelszabadítás, sajtószabadság, cenzúra, miniszterelnök, honvédség, kiegyezés

Személyek

Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Bem József, Görgei Artúr, Klapka György, Ferenc József, Deák Ferenc

Kronológia

1830–1848 a reformkor, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1849. október 6. az aradi kivégzések, 1867 a kiegyezés

Topográfia

Pest, Pákozd, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Osztrák-Magyar Monarchia

Fejlesztési feladatok

- 1848. március 15-e eseményeinek felidézése képek, dokumentumok, visszaemlékezések, filmrészletek és/vagy dramatikus jelenetek segítségével.
- A kiegyezés értékelése.
- A szabadságharcot követő megtorlás néhány konkrét esetének bemutatása (aradi vértanúk, a zsidóságot sújtó közösségi büntetés)
- A tavaszi hadjárat hadmozdulatainak végigkövetése térképen.
- A zsidóság pozitív szerepe a szabadságharcban.
- A kor történelmi szereplőinek jellemzése; tevékenységük bemutatása.
- A reformkor legfontosabb problémáinak bemutatása.

Javasolt tevékenységek

Mikrotörténeti kutatás: egyéni sorsok feltérképezése, a szabadságharc pozitív szerepet betöltő nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevőinek bemutatása.

Tablókészítés a kor legfontosabb szereplőiről.

Képek gyűjtése Széchenyi gyakorlati tevékenységéről.

Folyamatábra készítése az európai és a magyar forradalmak események összefüggéseiről.

Térképvázlat készítése a március 15-i eseményekről.

Kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről.

Poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról.

1848–49-es emlékhelyek felkeresése a környéken.

Képek gyűjtése a szabadságharc honvédeinek egyenruháiról és fegyvereiről.

Történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről.